

tkanine z raztrganimi, ostrimi in špičastimi robovi, ostavke cevij in raznih lesnic stanic — vse razdrobljeno, zlomljeno, razčesano in špičasto. Ta lahek prah se dvigne v zrak in pride v delavčeva pljuča, kjer se kakor morski maček zapiči in zadere v sluznjico, kjer trdovratno obtiči. Ker je jako fin in tenek, zajde v najskrajneje cevi in stanice naših pljuč. Poprej so mislili, da je lesni prah zaradi tega škodljiv, ker mu je primešan tudi plovčev prah (Bimstein). Novejši raziskovalci pa niso nikjer našli v lesnem prahu plovčevih drobov; tedaj je lesni prah sam na sebi škodljiv in nevaren.

V ilustracijo navedene trditve sledé tu nekateri statistični podatki: Hrt dokaže, da je bilo od 100 obolelih mizarjev 14,6 bolnih na jetiki, 10,1 na kroničnem kataru, 3,9 na pljučnem emfizemu, 6,0 na pnevmoniji, tedaj vsega skupaj 24,6 bolnih na pljučih. Majer poroča, da je bilo od 100 umrlih mizarjev 44 jetičnih! Izvestje dunajske okrajne bolniške blagajnice iz leta 1890 konstatira, da je bilo izmed 100 obolelih mizarjev 25 bolnih na pljučih. Poročilo mizarske bolniške blagajnice na Dunaji iz leta 1891 pa priča, da je v tem letu 74 1/2% umrlih mizarjev zgubilo življenje vsled jetike.

Celo pri takih ljudeh, ki se ne pečajo vedno z lesnimi izdelki, temveč le tam pa tam kakor diletantje obdelujejo les (n. pr. z listnimi žagicami) se kažejo slabi nasledki lesnega prahu in statistika poroča, da je med njimi neprimerno veliko število na pljučih obolelih.

Lesni prah je toraj vsekako nevaren gost naših delavnic. A ker je tako lahek in gibčen, ga je tudi lahko odstraniti. Priprosta cev, ki stoji v zvezi s požiralnikom (Exhaustor) zadošča, da odvaža ves škodljivi prah in varuje delavca pred vsako škodo. Velika podjetja so povsodi že preskrbljena s takimi pripravami; brez dvoma bi se tudi v manjših delavnicah dalo v tem oziru marsikaj doseči in s tem zboljšati zdravje delavca, ž njim pa povečati zmožnost in vrednost njegovo.

Obrtnijske raznoterosti.

Električni obrt na Nemškem. Kako zelo se je na Nemškem razvila električna industrija, kažejo naslednji podatki: Vsako leto zgradijo kacic 3500 dinamitno-električnih mašin, ki so vredne 6 1/2 milijona mark. Akumulatorjev naredijo za 4 1/2 milijona mark. Ločnih svetilnic napravijo povprečno 17000 komadov, v vrednosti blizu 2 milijona mark. Žarnih se izdelajo 2 milijona in vredne so 2 1/2 milijona mark. Vseh delavcev v električnih zavodih je nad 15000.

Nove žabice (taške). Na Angleškem izdelujejo v največjem času taške, ki so za razne slučaje prav pripravne. Namesto polukrožnega trdnega ločnja imajo nove žabice verižico s podolgovatimi členi. Ta verižica se potegne skozi žabico, kjer jo prime ključavnica tako, kakor prime ločenj pri starih taških. Nove žabice so povsodi tam priporočila vredne, kjer je treba vklepati objekte z raznimi premeri.

Poraba kisika. Kisikova poraba se širi od dne do dne; posebno v glažutah delajo veliko z njegovo pomočjo. V razbeljeno stekleno maso napeljejo tok čistega kisika, ki hitro uniči vse zgorljive sestavine v masi, osobito pa njeno zeleno barvo. Na 100 kilogramov stekla se porabi 600 litrov kisika.

Kuhinjske posode iz aluminija. Aluminij se nekoliko raztopi, ako pride v dotiko z raznimi tekočinami in zato ga smatrajo nekateri škodljivega in nerabnega za kuhinjsko posodo. Res se n. pr. konjak in sorodne pijače nekoliko spremené v posodah iz aluminija, a v obče se sme trditi, da je vpliv aluminija na raznovrstna živila tako malenkosten, da se sme v občo porabo priporočati. Tudi so našli, da je posoda tem manj podvržena raztopljenju, čim dalj časa je v rabi. Zato so pomisleki proti vpeljavi kuhinjskih posod iz aluminija vsekako pretirani in ni dvoma, da bodo ljudje vedno bolj segali po njih

Kmetijstvo.

Kmetijski poduk v Avstriji.

(Konec.)

Do 1868. l. so se počasi množile kmetijske in gozdarske strokovne šole. Tega leta je bilo v totranski državni polovici 35 strokovnih šol za kmetijstvo in gozdarstvo, mej njimi višja gozdarska šola v Marienbrunu, sedem srednjih kmetijskih, oziroma gozdarskih šol, druge so pa bile nižje kmetijske šole, v katere je hodilo 1029 učencev.

Ko se je omenjenega leta bilo obnovilo poljedelsko ministerstvo, je za kmetijski pouk nastopila boljša doba. Snovale so se šole za posebne stroke kmetijstva, gospodarske in mlekarske šole. Nastavljati so se jeli popotni kmetijski učitelji. Po učiteljiščih se je jelo kmetijstvo obračati v večjo pozornost in pri ljudskih šolah so se jeli snovati šolski vrti, katerih je 1888. leta že bilo 9069.

Leta 1889. je v Avstriji bilo že sto kmetijskih in gozdarskih učilnic in 18 stalnih tečajev za živinozdravstvo in podkovstvo. Meji temi šolami je bila višja kmetijska šola na Dunaji, potem pa 16 srednjih šol, 28 nižjih kmetijskih šol, 25 zimskih šol, 30 šol za posamične kmetijske stroke. V vse te šole je hodilo 2864 učencev, ki so imeli 799 ustanov v skupnem znesku za 94385 gld. Od teh šol jih vzdržuje 6 država, 30 dežele, 3 občine in 60 pa društva in zasebniki.

Srednjih šol je 6 na Češkem, 3 na Moravskem, 2 na Dolenjem Avstrijskem, 3 v Galiciji, 1 v Šleziji in 1 v Bukovini.

Po učnem jeziku je 43 kmetijskih šol nemških, 35 čeških, 13 poljskih, 1 hrvatska, 1 slovenska in 1 laška, 6 pa dvojezičnih, mej katerimi je jedna nemško-slovenska.

Na višji kmetijski šoli je učilo 1889. leta 16 profesorjev in 27 docentov in učiteljev, na srednjih šolah je učilo 162 učiteljev.

Do 1889. leta se je za ustanovo in vzdrževanje kmetijskih šol potrosilo 13,485.845 gld., od te vsote pride 2,243.681 gld. za veliko kmetijsko šolo na Dunaji. Leta 1889. je država izdala za vzdrževanje kmetijskih šol 154.500 gld., dežele 413.289 gld. in zasebniki 51.928 gld. Poleg tega je prišlo na to leto še 60.900 gld. osnovalnih stroškov.